
Tajemné podzemí na našem území

Obsah

1	MÍSTO ÚVODU: BOHOVÉ A DÉMONI TEMNOT	7
2	HLEDÁNÍ DŘÍMAJÍCÍHO VULKÁNU	33
3	PODZEMNÍ MOŘE POD SLANÝM	69
4	MAGICKÝ TROJÚHELNÍK	93
5	ŘEKY BEZ HLADIN	143
6	DOKTOR WANKEL A JESKYNĚ KOSTLIVCŮ	169
7	BEZEDNÁ PROPAST A JESKYNĚ SMRTI	205
8	KRAJINA PODZEMNÍCH SVATÝŇ	235
9	MÍSTO EPILOGU: ZTRACENÉ POKLADY	283
	MALÝ SLOVNÍK PODZEMNÍ HANTÝRKY	295
	LITERATURA	301

Mohlo by se zdát, že v malé zemi uprostřed hustě obydlené Evropy už dávno není co objevovat. Ale pravý opak je pravdou: tajemné neznámo může být jenom pár metrů od místa, kde se právě nacházíte. Přesněji řečeno pod ním.

Ano, je to podzemí.

Právě u nás je podzemní svět neobyčejně bohatý, protože naše země má mimořádně pestrou geologickou i historickou minulost. V podzemí planuly vulkanické ohně, prodíraly se jím proudy žhavého magmatu a dodnes z něj leckde tryskají horké prameny nebo jedovaté plyny. Hlubinami skal tečou ponorné řeky a některé z takto vzniklých dutin představují unikáty světového významu. V jeskyních nacházeli útočiště bizarní dávno vyhynulí tvorové a své demony i bohy tu uctívali pravěcí lidé, aby po sobě zanechali artefakty, nad nimiž se rodí ty nejfantastičtější hypotézy. Ostatně právě s podzemím se dodnes pojí nejvíc příběhů o setkání se strašidly, duchy a jinými nadpřirozenými úkazy. Podzemím se za zlatem a stříbrem prokopávali středověcí havíři a ve stejné době budovali také labyrinty chodeb jako útočiště nebo únikové cesty pro zlé časy. Pod povrch země se samozřejmě odjakživa ukrývaly poklady a většina jich tam nejspíš dodnes odpočívá. Zvláštní náklonnost k budování podzemních děl měly totalitní režimy 20. století, po nichž zůstaly tajné továrny, zakopané archivy, protijaderné kryty pro vyvolené atd.

Podzemí, to je neznámo, tma a nebezpečí, ale také výzva s magickou přítlačivostí. Tam dole se ještě dá vkročit na místa, na nichž dosud nestanula lidská noha, objevit skryté věci mimořádného významu nebo najít poklad. Mnohem snadněji se tam ale dá zemřít. Je to nejspíš jedno z posledních nefalšovaných a nikým nezaranžovaných dobrodružství poznání, které je možné u nás zažít, aniž bychom opustili prostor vymezený hranicemi státu.

Právě proto se tam dolů opakovaně vydávají lidé, kteří kouzlu podzemí podlehli a píší stále nové kapitoly pohnuté historie temnot.

Lidožrouti a jiní úchylové

Většina lidí tak nějak samozřejmě předpokládá, že nejstarší historie lidstva se odehrávala v jeskyních, jak o tom ostatně svědčí i obecně používaný termín „jeskynní lidé“. Právě ze skalních dutin přece pocházejí nejstarší kosti příslušníků našeho druhu, stejně jako jejich kamenné nástroje, zbytky ohnišť i kresby na stěnách. Vypadá také logicky, že jeskyně se nabízela jako nejpřírozanější útulek v časech před vynálezem umělých staveb.

Jenže ten, kdo poznal podzemí důvěrněji, o tom nejspíš brzy začne pochybovat. Především není pravda, že nejstarší stopy existence lidského rodu pocházejí z jeskyň – ty opravdu hodně staré byly objeveny ve východní Africe, a nic nenasvědčuje tomu, že by tamní hominidé nějak tihli k podzemí. Z jeskyň jsou známe až ostatky dvou ras našeho druhu: neandertálců a naší. A i v tomto případě možná jen proto, že v jeskyních byly lepší podmínky pro jejich uchování.

Různé obrazové rekonstrukce života našich dávných předků nejčastěji znázorňují rodinu zarostlých hippies okolo ohně uvnitř jeskyně. Jenže právě ten oheň představuje první a největší problém: rozhodně nezkoušejte napodobovat moderní představy o pralidech tím, že si ho rozděláte v jeskyni! Pokusy zkušených jeskyňářů a vědců o zapálení malého ohýnku i ve velkých prostorách spolehlivě vedly k tomu, že experimentátoři museli podzemí urychleně opustit nejpozději za půl hodiny – a nemohli se vrátit dříve než po desítkách hodin. Podzemní dutina bez vhodného otvoru ve stropě se brzy zaplní kouřovými plyny, které nejenže štípou v očích a pálí v krku, ale hlavně jsou smrtelně jedovaté – tím spíš, že se drží u země. Plameny ostatně rychle odčerpají kyslík a oheň po kratším skomírání zhasne. Možná právě tak vznikaly příběhy o neviditelných démonech vystupujících z hlubin země a rdousících lidi ve spánku. A bez ohně je v jeskyních zima, vlhko a tma, nehledě na to, že netopýři mohou být přenašeči nebezpečných parazitů a chorob.

Ve skutečnosti pravěcí lidé mnohem raději žili pod otevřenými skalními výklenky (tzv. abri) nebo v rozlehlých a vysokých předsíních jeskyň, někdy ještě vylepšených venkovními přístřešky. Hluběji do podzemí se nejspíš uchylovali, jen když to venku z nějakého důvodu už nebylo k vydržení – od extrémních výkyvů počasí přes řádění nepřátel až po klimatické změny. Nebo

za speciálními účely, jedním z nichž mohlo být provozování náboženských obřadů a zasvěcovacích rituálů, pro něž jsou jeskyně jako stvořené.

O co přesně při nich šlo, se můžeme dohadovat jen z archeologických nálezů – a ty naznačují, že často neměly daleko k hororu. Zpřelámané nebo ohryzané lidské kosti z některých jeskyní jsou víc než výmluvné. Dnes se má za to, že drastické pohřební rituály sloužily především k pacifikaci ducha mrtvého – zhanobení tělesných ostatků mělo nebožtíkovi zabránit, aby se ještě i po smrti pletl do světa živých, konzumace mrtvoly pak zajistila, aby jeho životní síla přešla na dotyčného labužníka. Mohlo jít o zajatce nebo provinilce, často ale byli nadpřirozeným silám obětováni i lidé z vlastní tlupy.

Rituálním účelům tohoto pochmurného využití jeskyní napovídají také další okolnosti archeologických nálezů v jeskyních, jak ještě uvidíme v konkrétních případech. Nemělo by ani překvapit, že taková místa jsou dodnes spojená se strašidelnými pověstmi a citlivější osoby se tam necítí ve své kůži. Víc už ale překvapuje, že paranormální jevy často byly na těchto lokalitách popsány dlouho před tím, než k archeologickým nálezům došlo. Ukázkovým příkladem je jeskyně Býčí skála v Moravském krasu. V té se měly podle místního folklóru po nocích odehrávat reje kostlivců – a títo kostlivci tam později opravdu byli nalezeni v pozicích, které se dodnes nepodařilo uspokojivě vysvětlit.